

Előfizetési ár:

Egész évre ..... 4 frt.

Félévre ..... 2 frt.

Hirdetések soronként 10 kr.

Mindenmí közlemények a szerkesztőhöz intézendők.

18-dik sz.

Megjelen minden hó 1-én és 15-ikén.

Megrendelhető minden pósta-hivatalnál és a szerkesztőségénél R.-Palotán vagy Budapesten az állatorvosi tanintézetben.

MÁSODIK ÉVFOLYAM.

VETERINARIUS

állatorvászati, állategészségügyi, tenyésztési s állattartási szakközlöny.

Felelős szerkesztő és tulajdonos: Nádaskay Béla, tr; társszerkesztő: Varga Ferencz, tr.

Tartalom: Állatorvos-törvényszéki esetek. Közli Dr. Czakó Kálmán tr. — A baromfivész. Ableitner nyomán ösmerteti Dr. Nádaskay. (Folytatás). — Kisebb közlemények. — Különfélék.

Tisztelt Szerkesztő úr !

A m. k. állatorvosi tanintézet tanári testülete a legutóbb tartott ülésében kívánatosnak és czélszerűnek találta, hogy a tanári testület elé került felülvéleményezési ügyek a „Veterinarius”-ban közzé tétessenek, hogy ezek az illető hatóságon kívül, a szakközönségnek tudomására juthassanak, miután épen ezek szoktak lenni a legnehezebb és legérdekesebb véleményezési esetek. A magam részéről bátor vagyok az általam referált eseteket (természetesen az illető nevek és helyek elhallgatásával) ezennel a t. Szerkesztő úr rendelkezésére bocsátani, úgy a mint azok javaslatképen felolvastattak és elfogadtattak a tanári testület ülésén.

Dr. Czakó.

Tekintetes Igazgatóság !

F. hó 15-én kelt becses felszólítása folytán a . . . . . ló ügyében tett megkeresésére vonatkozólag, van szerencsém a következőkben tenni meg jelentésemet.

Tényállás. A nevezett ló egy . . . . . birtokosnál volt tartásban, midőn f. év április 7-én állítólag hirtelen megbetegedett. A hozzá hívott állatorvos a gyógykezelést már meg sem kísérthette, mert megérkezése után néhány percz múlva a ló elhullott. . . . . x . . . . z állat orvos és . . . . . l . . . . m gyógykovács által fölvetett bonczolási jegyzőkönyvből a következő rendellenes tünetek olvashatók:

Bonczlelet. A. 1. A bőr lefejtésekor a bőralatti véredényekből sűrű sötét kátrányos vér folyt ki. Az izomzat, különösen a mellkasi részleten, szederjes szinezetű és több helyen „izzadmány-lerakodások találtak” (benne?)

B. 2. A hasüregben 6—8 liternyi savó.

3. A gyomor és belek emésztettel telve, nyákhártyájuk vérrrel belövelt.

5. A lép igen nagy és sűrű kátrányos vérral telt.

C. 8. A mellüreg kinyitásánál 7—8 liternyi véres savó ömlött ki, melynek tetején (?) rostonya czafatok úszkálnak. A mellhártya vérral belövelt.

9. A tüdő bemetszésre *nem recsegett*, állománya kátrányos vérral telve és porhanyó.

10. A légcső és hörgők habos nyákkal telve.

Első vélemény. Ezen leletből, különösen az 1. 9. és 10. pontokban említett tünetek alapján a jegyzőkönyvet kiállított állatorvosok azon véleményt adták, hogy a kérdéses ló tüdőszélhűdésben hullott el.

Felülvizsgálati vélemény. Ezzel ellentétben azon főállatorvos, ki a bonczolási jegyzőkönyvet felülvizsgálta, azon véleményt nyilvánítja, hogy az állat lépfenében hullott el. A . . . . . tehát e kérdés végleges eldöntése végett a m. k. állatorvosi tanintézetet kereste meg. Van szerencsém ennél fogva, megbízatásomhoz képest, a következő döntő véleményt hozni javaslatba.

Döntő vélemény. Mindenek előtt meg kell jegyezni, hogy azon időben, midőn a bonczolatot végezett állatorvosok intézetünkben tanultak, a kórboncztan még nem adatott elő, már pedig ezt, névszerint ennek gyakorlati részét magától valaki alig tanulhatja meg. Ezért nem az ő hibájok, hogy az általok fölvetett bonczolati jegyzőkönyv nagy mértékben hiányos, de hogy hiányos, azt constatálnom kell. Nem is tekintve a most nekik kevésbé jelentékeny botlásokat, pl. hogy a gyomor és belek nyákhártyája *nagyságra* rendes (3. pont), hogy a mellürben levő savónak *tetején* úszkálnak a rostonya czafatok, holott azok nehezebbek mint a savó (8. pont), hogy a tüdőt borító mellhártyát összevétí a tüdővel (9. pont), hogy a mellüregről és tüdőről csak egyes számban szól, de nem mondja meg, melyik oldali (8. és 9. pont), az ilyeneket, mondom, nem is tekintve, csak egy párt emelek ki a nagyobb hiányok közül. Így : izzadmány-lerakodásokat említ az izomzatnál, de sem az izzadmány minőségéről nem ad felvilágosítást, sem azt nem mondja meg, mi viszonyban volt az izomzattal, felszínén volt-e az vagy alatta, vagy abba beszűrődve (1. pont.) A hasüregben 6—8 liternyi savót jelez, de nem mondja, tiszta volt-e az vagy zavaros, vagy

épen rostonyaalvadékokat tartalmazó s vajjon maga a hashártya is nem volt-e e mellett megváltozva(2. pont) A tüdőről azt állítja, hogy bemetszésre nem recseg és porhanyós, mi légtelenségre mutat, de közelebbi részletezés által nem nyújt felvilágosítást arra nézve, miért lehetett a tüdő légtelen (9. pont). Nem érinti a tüdővizenyőt, pedig a légszöben és hörgökben foglalt sok habos nyák (10. pont), az orrlyukakból való véres habos kifolyással együtt (A. az 1. pont előtt) annak jelenlétét gyaníttatja. Nem szól arról, mit tartalmaztak a sziv üregei, pedig itt nagyon fontos volna azt tudni, hogy ezekben is csupán kátrányszerű vér volt-e vagy pedig rostonya is, talán épen sok, mely utóbbi esetben több támpontunk lenne az ugyanis valószínű tüdőlob fölvetelére s ki lehetne zárni az anthraxot, melyre a bonczjegyzőkönyvnek nem egy pontja emlékeztet. (L. az 1. 5. és 9. pontokat). Végre nem szól arról, vajjon nem voltak-e különféle helyeken vérömlenyek s talán még a belső szervekben is kocsonyás beszűrődések jelen, pedig azt, ha csakugyan nincsenek, negative is föl kellene említeni ott, hol oly erős gyanút ébreszt anthraxra a bonczolási jegyzőkönyv mint a jelen esetben.

Ezekből látható, hogy itt biztos és lelkiismeretes véleményt adni nagyon nehéz, különösen olyan véleményt, mely a véleménykérés tulajdonképi célja érdekében szabatos tájékoztatóul szolgáljon.

A bonczoló állatorvosok véleménye, melyet . . . . .
 . . . l . . . . . m gyógykovács a jegyzőkönyv 3-ik lapján még egyszer elmond, hogy t. i. az állat *tüdőszélhűdésben* hullt el, nem fogadható el azért, mert először *tüdőszélhűdést*, a mely működési zavar, a bonczasztalon diagnosztisálni nem, legfőlebb csak következtetni lehet; másodsor pedig nem is elég annyit tudni, hogy *tüdőszélhűdés* volt jelen, mert ez nem maga a tulajdonképi betegség, hanem csak valamely kóros változásnak az *eredménye*. Ezen vélemény-től tehát egészen el kell tekintenünk.

A felülvizsgáló állatorvos véleménye, hogy t. i. az állat *lépfenében* hullt el, már nagyon is figyelmet érdemel. Valóban erre mutatnának az izomzatban (?) látott izzadmánylerakodások, az állat jól-tápláltsága mellett (1.pont), a vér sűrű, kátrányszerű minősége (1. 5. és 9. p.), a lép tetemes nagysága és vértartalma (5. pont) s végre az állatnak állítólag hirteleni megbetegedése és kimúlása. Nem is tehető ezen vélemény ellen semmi más ellenvetés, mint az, hogy a bonczolási jegyzőkönyv nem elég világos, részletes és megbízható ahoz, hogy a lépfenét biztosan lehetne belőle kórismézni.

Van azonban a jegyzőkönyvnek egy pontja, melyet figyelmen kívül hagyni nem lehet, s a mely elég sokat is mond arra, hogy abból egy betegséget fölismerhessünk. A 8. pont szerint ugyanis a mellüregből 7—8 liternyi, rostonyaczfákat tartalmazó savó ömlött ki. 7—8 liter savó nem csekélység, még ha belőle pár litert a netaláni optikai csalódásra leszámítunk is. Ebben rostonyaczfatok, a mellett a savóshártya (a 8. és a kellő helyreigazí-

tással a 9. pont szerint is) vérrel belövelt: itt nincs kétség az iránt, hogy *mellhártyagyuladás* volt jelen. De egy másik (a 9.) pont még azt is állítja, hogy a tüdő bemetszésnél nem recseg és állománya porhanyós. Az ily tüdő levegőt nem tartalmaz, tehát legalább is lobos. Ebből az látszik, hogy a mellhártyalob mellett *tüdőgyuladás* is volt: mit a 10. pontban leirt Oedema s a „kórfolyam” czim alatt mellékelt iratban jelzett légzési nehézség is inkább támogat mint nem. Az sem valószínűtlen, hogy ez a tüdőlob *üszkös* volt; erre azonban egyéb adatunk nincs, mint a tüdő felszínének szederjes és piszkos szinezete (9). mely egyszerűen leirási hiba is lehet, s ezért nem mernék reá nagy súlyt fektetni.

Még egy tünettel kell számolnunk. A bonczjegyzőkönyv 2-ik pontja szerint ugyanis a hasüreg kinyitásánál 6—8 liternyi savó ömlött ki. Nem tehető fel, hogy ez vizkóros savó volt, hiszen az állat jól tápláltak volt leírva. Akkor pedig ezen savónak is lobos eredetűnek kellett lennie. Főnebb már elmondottam, hogy mi mindent kellett volna a bonczolóknak e pont kiegészítéséül fölemlítenők. Így csak gyanítani lehet, de biztosan állítani nem. hogy hashártyalob is volt jelen.

Mindezen kóros állapotok jelen lehettek a nélkül, hogy ez a lépfene lehetőségét kizárná. E tekintetben csak azon megjegyzésre utalok, melyet az imént a felülvizsgáló állatorvos véleményére tettem. A bonczjegyzőkönyvből tehát a szerint, amint egyik másik pontja kisebb-nagyobb hiányossággal van leírva, a következő valószínűségi fokozatok szerint lehetne a kórismét legigazságosabban megismerni : az állat *kétségtelenül* mellhártyagyuladásban hullt el, mely nagy *valószínűséggel* *tüdőgyuladás*hoz, *talán* épen *üszkös* *tüdőgyuladás*hoz volt társulva. *Alkalmasint* volt hashártyalobja is, és *lehetséges*, hogy lépfene következtében vagy azzal complicálva léptek fel ezen bántalmak.

Budapest 1878. május hó 19-én.

Tekintetes Tanári Testület!

. . . . . y Pál . . . . . i lakos Z. . . . . Z. . . . .
 . . . . . i lakos által m. é. április 27-én egy 3 éves csikót heréltetett. A ledöntés alkalmával a kötél a csikó jobb hátsó lábáról csúdban a bőrt lehorzsolta; azonban, dacára annak, hogy a tulajdonos a herélés után mindjárt fogva vitte haza a csikót, és a következő napokon is mindig — kettesbe fogva — bejárt vele. . . . . ra, sőt az első 10 napban a herélőnek naponként bemutatta: mégsem vettek észre a horzsolódás helyén ezen idő alatt semmi bajt, — legalább az ügyiratokban az ellenkezőről sehol nincs szó. A herélés utáni 10-ik napon a tulajdonos visszavitte a herélőhöz a csikót, mivel ennek jobb hátsó lába rohamosan dagadni kezdett. Ezen naptól kezdve a csikó a herélőnél maradt gyógyíttatás végett. Eleinte farkasalma-lével locsolgatták pár napig a lábát, mire ez még jobban megdagadt; ekkor állatorvost hívtak, ki a csikó

gyógykezelését átvette, de ennek tudta nélkül még azután is folytatták a farkasalma-lével való locsolgatást. Az állat mindinkább rosszabbul lett, úgy hogy május 19-én *N. . . . L. . . . X. . . . Z. . . . és 0. . . . 0. . . .* a következő látletet állították ki róla:

Az állat három lábán áll, jobb hátsó lábát a levegőben tartja s e miatt mozgásba sem hozható. Ezen láb a gyúladásnak minden jelét mutatja; a csüdben zúzások láthatók s a bőr itt ketté van vágva, úgy hogy a hajlító inak tapadási helyei kilátszanak; — a sebszéleken apró kifekélyedések; az ízület tok- és oldal szalagai összezúzva; az egész végtag fel a czombig erősen megdagadva, tésztás tapintatú s rajta számos dűdorok emelkednek ki, melyek a nyirkmirigyekhez hasonlóak, puhák, felnyitva véres genytmésztenek: mintegy 50 helyen a dűdorok már fel is fakadtak, — állítólag 8 nap alatt. — Különben az állat kitűnően táplált.

Végre május 23-án a csikó elhullott. Az ugyanez nap megejtett bonczolatról. . . . . *p . . . f. . . s . . . s és . . . z . . . z* állatorvosok a következő jegyzőkönyvet állították ki:

A jobb láb a pártától fel egészen a felczombtájjig tetemesen dagadt; bőrén 56 kisebb-nagyobb nyílás, szalonás kinézéssel emelkedett szélekkel; belőlük szürkés, véres, bűzös ev folyik. A kutasz ezen nyílásokba, különösen a csánk táján és a felczomb belfelületén mélyen behatol. A bőr lefejtése után ezen nyílásoknak megfelelőleg sipolyok, az izomzatban pedig genytyályogok és genysülyedések láthatók. A vér sötétebb színű. Az eltávolított herék helye begyógyult.

Ezen jegyzőkönyv alapján . . . *z* és . . . *s* állatorvosok azon véleményt adják, hogy az állat nyirkedény- és nyirkmirigylobban szenvedett, mely vérmérgezés folytán idézte elő a halált. Az elsőleges bajt pedig ők az állatnak a heréléskor történt szabályellenes megkötözéséből származtatják, midőn a kötél csüdben nemcsak a bőrt horzsolta, de még nagyfokú zúzódásokat is okozott volna. Az ő nézetük szerint tehát az egész bajnak egyenesen a herélő volt oka.

. . . *z* állatorvos ellenben külön véleményt ad, melyben a kórismére nézve teljesen egyetért ugyan a másik két állatorvossal, de a betegség előidéző okáról egészen más nézetben van. Ő t. i. azt tartja, hogy a ledöntéskor csüdben a kötél által okozott horzsolás magában véve egészen jelentéktelen volt, mert különben már masnap sántítania kellett volna a lónak, holott ez csak a 9—10-ik napon lett rossz. Hanem igenis létrehozta a bajt az állat túlságos használtatása, megerőltetése, és e mellett a sebnak a farkasalma-lével való folytonos ingerlése, — talán gyámolítva még azon körülmény által is, hogy a csikó mirigykórban szenvedett. Ő tehát a herélőt az állat betegségének s illetőleg elhullásának okozójául egyáltalában nem tartja.

Hátra volna még, hogy a tauuvallomásból is föl-

említsem azon adatokat, melyek a döntő vélemény adására befolyással birhatnának. E tanúvallomások azonban előttem oly ellenmondóknak és csekély értékűeknek látszanak, hogy jobbnak tartom itt azokat teljesen mellőzni. Az állatorvosok által kiállított látleteti bizonyítvány, valamint a bonczolási jegyzőkönyv sem egészen kimerítő, hanem tért hagynak fen utólagos kérdéseknek. Hogy egyebet ne említsek, a csüdben látott zúzódásokról, melyeket az élő állatról fölvetett látletben megemlítenek a szakértők, a bonczolási jegyzőkönyvben egy szó sincs többé, a helyett, hogy azok itt még részletesebben le volnának írva: — a herezacskó, ondózsínór stb. állapota pedig mindkét szemlejegyzőkönyvben végkép ignorálva van, s csakis . . . *z* különvéleményéből lehet megtudni, hogy a herélés helye már begyógyult. Minthogy azonban az utólagos kérdésekre a szakértők csakis emlékezetből, nem pedig pozitív följegyzésekből adhatnának feleletet, a mely másrésről a jelen esetben a döntő véleményen lényegileg úgy sem változtatna: ezen kérdéseket, nézetem szerint ezúttal mellőzhetjük, kivéve, ha a kir. járásbiróság netán szükségesnek találná ilyeneket mihozzánk intézni.

Ezek előrebocsátása után bátor vagyok a tekintetes Tanári Testület előtt a következő felülvéleményt hozni javaslatba:

Felülvélemény.

1. A kérdéses ló metastatikus nyirkedénygyúladásban szenvedett és hullott el.

2. Tagadhatatlan, hogy ezen betegség nem jött volna létre, ha a heréléskor a ló lába a megkötözés folytán csüdben meg nem sérül, miután a nyirkedénygyúladás, kísérő tüneteivel együtt, a horzsolás helyétől indult ki.

3. De másrésről eléggé bizonyítja a tapasztalás, hogy egy ily jelentéktelen sérülés rendszerint nem szokott nagyobb bajt okozni, s az állat kimélése mellett magától is meggyógyul, minden utóbaj nélkül. Tudjuk, hogy nálunk a vidéken a tisztán kötéllal történő, u. n. magyar döntési módot szél-tiben alkalmazzák mindenfelé; azt is tudjuk, hogy ezen mód mellett a kötél a csüd bőrét igen gyakran lehorzsolja: és mégsem hallunk s nem olvasunk a jelen esethez hasonló példákat. Ennélfogva kétségtelen, hogy a megtörtént horzsolódás mellett sem jött volna létre a betegség, ha az állatot a folytonos használat által meg nem erőltetik s talán még egyéb káros befolyások is hozzá nem járulnak, minők: a vidéki futó homok izgatása, a lábnak sárral vagy pocsolyás vízzel való érintkezése stb. lehetnek. Hogy a farkasalma-lével való locsolgatás a bajt csak súlyosbította és terjedését siettette, nagyon valószínű; miután a farkasalma illó olajat, savat és gyantát tartalmazván, izgató hatású, tehát heveny gyúladásnál, hol úgyis nagy az izgalom, csak ártalmas lehet.

Hogy pedig az állat ledöntésekor történt csüdhorzsolódás magában véve csakugyan jelentéktelen volt,

nem pedig valami súlyosabb sérülés: legjobban igazolja azon körülmény, hogy az állatot tulajdonosa a herélés után 9 napig kocsihúzásra használhatta; míg ellenkező esetben másnap már nem lett volna képes sántítás nélkül járni a ló, annál kevésbé lehetett volna hámba fogni, — másrészt pedig a gyúladásnak oly feltűnő jelei mutatkoztak volna lábán már az első pár nap alatt, minők a nem szakértő tulajdonos figyelmét sem kerülhetik el.

Dr. Czako Kálmán,
Tanár

A baromfivész.

Ableitner nyomán ösmerteti Dr. Nádaskay.

(Folytatás)

Dezeimeris a „Journal de médecine vétér. de Lyon”-ban, öldöklő járványt ír le, melynél a tünetek: a taraj el-kékül, az ürülék szintelen, igen büzös, itt-ott vércsikos; de azért az állatok még vidámak, esznek és pázásra is van ösztönük; azonban hirtelen megállnak, lelógatják szárnyaikat, nehezen lélekeznek; a szív erősen lüktet, a láta kitágul, a tekintet elhomályosul, a csőr megtelik habbal, s az állatok ingadozó lépéssel sötét helyet keresnek s görcsök között néha hirtelen elhullanak. — A hulla gyorsan átmegy rothadásba, bőre violaszínű, feketés; az izmok veresek, lágyak, savóval átívódtak; az emésztőszervi nyákhártya veres és megvastagodott, gombostő fej-nagyságú kimaradásokkal lepett; a béltartalom vérrel kevert; a fodori véredények fekete vastag vértől duzzadtak: a légcső habos nyákot tartalmaz, a tüdők sötétvörösek, echymosisokkal behintve. A szív és a nagyedények fekete, meg nem alvadt vérrel vannak telve s büzősek.

E kór gyógyítását illetőleg tanácsolja, hogy az aprómarha télen tartassék távol a csűröktől; nyáron pedig ne bocsáttassék a gabna- és tarlóföldekre; forró időszakban hűsítő eledellel, pl. salátával, savanyított korpás vízzel stb. tartassanak; italul friss víz vagy eczettel savanyított víz teendő eléjük; az ólakat gyakran kell tisztogatni. A betegség tartama alatt jó egészséges baromfinak borral itatott sós kenyeret adni, a betegeket elkülöníteni: a hullákat jól elkell ázni s az ólakat jól fertőtleníteni.

Salle 1853. július havában észlelt egy járványt, mint baromfivészt, melynek egy czukorgyáros udvarában négy nap alatt 125 tyúk, 80 csibe és 3 pulyka esett áldozatul, a honnan a faluba s még szomszéd községekbe is elterjedt. A baj hirtelen lépett fel, s lefolyása is rohamos volt. a betegség legfőleg 3—4 órát tartott. — A megbetegedett állatok hangja homályos lesz; járásuk ingadozó; a taraj elhalványul, később kék lesz; a csőrből kevés nyák foly ki, s hányásra való erőltetés látszik; végre az állat reszket, megdermed és elhull. Feltűnő vala a nagyobb testi hő, mely még a halál után is több órán át jelen volt. — A bonczolás a húst rendesnek, a nyákhártyákat veresen pettyezettnek mutatta. — S. meggyőződött róla, hogy

a betegség ragályos volt; de a járvány okairól és természetéről közelebb nem szól.

Dupont 1868-ban emlékezik meg egy járványról, mely a tyúkokat a Gironde-ban pusztította; mely az állatokat egyenként támadta meg, ragályos vala s 4—5 napi tartamu volt; elkülönítés és chlорral fertőtlenítés gyakran fentartóztatta azt. A baj többnyire tavaszon s időszakilag oly helyeken lépett fel, hol már ezelőtt is uralkodott volt. — Ezen járványról a következő kórjeleket írja le: Első nap a mozgás nehézkessé lesz s másodnap az állat nem képes járni s repülni: rekedt, gyorsan légzik, nyelve feltűnően halvány, s kihúzva azt, rajta szélein és alapján apró szürke, feketébe játszó, alig kiemelkedő foltok voltak láthatók. Harmadik napon a tünetek már jelentékenyebbek; a szemek nyálkásak, az orrlyukakat beszáradt váladék tömi el, a taraj halvány, ernyedt. A nyelven a foltok középszerű szemölcs mekkoraságáig emelkedtek; crupos váladékhoz hasonló hártvás czafatok által fedvék; valamennyi nyákhártya halvány; a hypertrophikus képződmények az egész nyelvre elterjedtek, úgy hogy a nyelést és légzést is megnehezítik s könnyen asphixia áll be, A hullamegvizsgálásakor a nyákhártyák kivált a garaté és gőgé halvány, vastagodott, beszűrődött; mintegy gummilakkal vagy hosszas alhártadarabokkal fedett; a nyelv izomrostjai szintelenek, ellágyultak; a szemölcsök és tüszőkön szemcsés bujálkodás, nedvesek, lágyak, felhámtól fosztvák. Az összes emésztő szervek üresek, nyákhártyájuk ezüstsürke színű. A góg szintelen, sűrű nyálkával bevont; a tüdő halvány, a máj sárgás, kissé hypertrophizált. — *Dupont cruposus anginának* jelei ezen betegséget, melyet nem kell az u. n. pippel felcserélni, amely utóbbi a nyelvnek, — mély vérváltozás folytán fellépett helyi üszöge. — *D.* a kórt következő módon kezelte: a nyelvet vizes jodfestvénnyel ecsetelte: aztán a tüszök és szemölcsöket kis görbe ollóval lecsipvén, a helyet jodfestvénnyel vagy pokolkővel edzé: belsőleg többször napjában több csepp kali chloricum oldatot adott. Eledelül vastartalmu tejbe áztatott kenyeret adatott. — A betegség tovaterjedésének meggátolására a betegek az egészségesektől elválasztattak; a hullák pedig hamar elásattak.

Ugyanazon lap 1871. évből közöl egy járványos, igen pusztító betegséget; mely ellen biztos óvszerül ajánlatik: lágy sajt vagy rozs fehér borba áztatva adandó kétszer hetenként a tyúkoknak, közben pedig korpá és főtt burgonya keveréke erősen sózva; a tiszta ivóvízbe néhány rozsdás szeg teendő.

Delafond tanár észleletei és eredményei: 1) hogy beteg állatok vére, váladékai stb. ojtás által átültetik a kórt más szárnyasokra és házi nyúlakra: hasonlóképen lehet ezekről vissza madarakra ojtani; 2. beteg volt szárnyasok hullarészeivel etetett egészségesek ezáltal ragályoztattak; 3. egészséges állatoknak illó ragályoztatását beteg élő vagy holtak által nem lehet határozottan kimutatni; 4. a baromfinak zabbal, árpával vagy búzával való etetése által nem lehetett a betegséget előidézni.

1850. elején *Koedler* állatorvos Bajorországban tett észleleteit közli egy általa „a ludak fehér vérhas”-ának nevezett baromfijárványról; mely az állatok szomorgásával kezdődve, szárnyukat leejtik, alig képesek állani, nem esznek: gyakran összerogynak; gyorsan lélekeznek; ürülékük elejénte krétafehérségű, lágy, később egészen híg; bőrük kékes lesz s 3—4 nap alatt elhullanak. Míg a bőr elnem kékül s az ürülék nem híg, lehet remény a gyógyulásra, mely 6. napra beáll. A betegség augusztus elejétől november végeig szokott fellépni. — A baj első szakában leölt állatoknál csak a belek vérbő állapota észlelhető. Az elhullottakban a gyomor üresnek, az epehólyag sötét epével, a bélhuzam nyákkal teltek, a vér pedig felbomlottnak találtatott.

Ezen betegség okaiul a rossz tartást, tisztátlan ólakat és nedves hideg időben posványos helyen való legeltetést adja. Az óv- és gyógyszerelést mindenesetre a tartás javításában és egyéb okok elhárításában áll. A ludakat nem szabad vízre eresztetni; italul sós árpavizet, eledelül áztatott zabot kapjanak. Egyszersmint belsőleg: Cremor tart. 75 grm; pulv. piperis nigr. 30 grm, tarnicsgyökérporból 15 grm, zilizgyökérporból 4 grmot liszttel tésztavá gyúrva, a még egészségeseknek látszó ludak $\frac{1}{2}$ a már betegek azonban jó egész késhegnyit kapjanak amaz elegendőből, mely után mindig kevés árpaviz öntendő; javulás beálltával 4-ed napra csak egy adag adandó s a 7. napra egészen el lehet azt hagyni. Az ilyen beteg vagy elhullott ludak husának élvezete nem engedhető meg.

Koedler a szárnyasok között fellépett hasmenést és vérhas gabnapálinkával meggyúrt fekete liszttel gyógyítja s a legjobb sikerrel; eledelül leforrozott búzát adatott.

Lips dr. közleménye szerint 1859-ben az u. n. baromfivész Bajorországban Riesgauban roppant pusztítást tett. A betegség hirtelen támadt, minden észrevehető előjelek nélkül, csak a fiatal s egyidős — 5—6 hetes baromfit lepi meg. A betegség támadásához úgy látszik hozzájárult azoknak tartásuk is (már 3 hetes korukban savanyu káposztát kaptak). Először lázas tünetek lépnek fel, s 4—5 nap alatt az állat putrid tünetek között (a test elkékül) elhull (a végbél fekete, az izomhús hamar rothad).

A sok gyógykísérlet közül legbiztosabb s mintegy elmetszi a betegséget s annak tovaterjedését, ha megjelenecekor azonnal a baromfinak, ha kiütött is már rajta a baj, kockára vágott s tiszta gabnapálinkába áztatott fekete rozskenyeret 6—8 napon át napjában kétszer adunk; az italvizbe pedig sót és hamut oldatunk fel,

Schwarz szintén 1859. Nürnbergben észlelt egy baromfibetegséget, mely azonban leginkább az importált cochinchina- és brahma-fajtákat támadta meg, s kivált a fiatalokat, midőn tollasodni kezdtek. A betegséget, melyet hasmenés és vérhasnak állított, s a mely 3—4 nap alatt a test elkékülése mellett az állatot elragadja, s a mely gyakran járvány jelleget öltött, — akként gyógyítja, hogy mindenek előtt jó száraz alommal ellátott, meleg helyre

eresztetie a baromfit; aztán, ha még étvágy mutatkozott, pirított fekete kenyeret apróra vágva, italul pedig keményeliszttel tartalmazó vizet adatott; ha már nem ettek az állatok, akkor fekete kenyér-tésztából vagy árpalisztból, a melyhez adagonként 25 Ctgr. szénsavas Magnesia, és 12 Ctgr. rhabarbara gyök. por volt gyúrva, vastag metéltet készítettett s adatta háromszor napjában s jó sikerét látta szerelésének. — A szárnyasok vérhasánál (1842) gabnapálinkába itatott rozskenyeret adatott 2—3-szor napjában, szintén jó sikerrel.

A *ludaknál* a vérhas épen oly módon jelentkezik, mint a tyukoknál; a ludak azonban gyakran felbuknak, ürülékük mindig fehéres színezetű, s ha a test már elkéltül, a halál gyorsabban áll be. A bonczolás ezeknél is a hasizsigerek lobosodását és üszögét, a vérnek typhosus felbomlását, s a hus porhanyóságát tüntetie fel. Több ludban s egy hattyúban nagyobb számú rövid galandféreg is találtatott. A ludak hasonló módon kezeltettek, mint a tyukok. Száraz alommal ellátott meleg hely; lisztes ital, buzakemnyével, és szénsavas magnesiát (30 Ctgr) tarnics-, kálmos- és zilizgyök. port (60 Ctgr) tartalmazó fekete lisztből készült metélt 3-szor napjában. A piacon így megbetegedett baromfi eladása s a betegek leölése általában (magán házakban is) eltiltatott.

Miután a tudósító többszörösen találkozott mérgezési esetekkel is, néhány ily esetet leír. A mérgezett tyukok igen nagy gyöngeséget mutattak, tántorogtak, majd mindig több egyszerre, sőt egész baromfiállomány is esett mérgezés áldozataul. Ily esetekben legelőször a begy lett felnyitva, a kórok felderítése céljából. Phosphort szaga és a gyomor felnyitáskor szétterjedő gőze árul el; kétség esetén a begy tartalmát hamarjában lehetőleg sötét helyen forró vaslemezre helyezie, mire égése és villogása minden kétséget eloszlatott. — Mirenymérgezésnél a gyomor tartalma elégettetve, a jellegzett foghagymaszagú gőzök rendesen elárúlták annak jelenlétét, vagy pedig a vegyi vizsgálat derítie azt ki.

Az ily mérgezések gyógykezelése alig volt eredményes, mivel rendszerint későn vétetik észre. (Vége következik).

Kisebb közlemények.

Uj vágási mód.

A magyar orvosok és természetvizsgálók XX. nagygyűlésén megjelent állatorvosoknak legnagyobb száma augusztus hó 29-én a közvágóhídi és kőbányai kiránduláson is részt vett.

A budapesti közvágóhídon ez alkalommal a különböző vágási módok bemutatása végett több szarvasmarha lett levágva. Így az ezen vágóhídon leggyakrabban használt nyakmetszésen (Schachten) és bunkozáson kívül vágattak le marhák az u. n. *fejlékelés* által is, mely célra az állat homlokára egy vesztő álarcz alkalmaztatik s a levá

gás egy kerek véső segélyével történik, mely a koponyába lesz beütve. Továbbá a közvágóhid igazgatója *Siegmund B.* állatorvos által construált s Baselben nagy használatnak örvendő u. n. *lövő-vágókészülék* (*Schuss-Schlachtapparat*) mutatta be.

Ezen készülék a közönséges löfegyvernek némi módosítása, — áll t. i. egy rövid csőből, mely a töltés felvételére szolgál. (A töltés ezen célra előállított löporból és egy hegyes golyóból készül s a most használatban lévő hátul töltő fegyverek töltésének felel meg). A cső egyik vége bizonyos szöglet alatt egy átfúrt korongidomu érczaphoz van erősítve, mely az állat homlokára tétetik és pedig úgy, hogy a cső a szarvaktól az ellenkező oldalon fekvő szemekhez gondolatban húzott két vonal keresztezési pontjára essék, (lásd 1. ábra) mi által az éretik el, hogy az itt behatoló golyó az agy alapját és a nyúlt agyat sérti. A cső másik végén pedig egy a közönséges löfegyveren lévő ravasznak megfelelő nyújtvány van, melyre kiirtás alkalmával egy kalapács segélyével ráütetik, mire a lövés elsül s a golyó behatol a koponyaüregbe egész az első nyakcsigolyáig, sőt még tovább is a gerinczcsatornába. A golyó behatása után az állat azonnal eszméletlenül lerogyik, s ekkor a nagyobb elvérzés céljából még a nyak- és mell véredényei is atvágnak.

Az illető készüléket vagy szabadon egyik kézben tartva s az állat homlokára alkalmazva használhatni, vagy pedig kevésbé gyakorolt egyénnél a biztonság kedvéért szíjok segélyével a szarvakhoz kötve a homlokhoz erősíthető az (1. 2. ábr.) Elvadult állatoknál ezen készülékhez egy álarcz is alkalmazható, mely az állat szemeit eltakarja (1. 3. ábra), s ez még benn az istállóban is rátehető az állat fejére, mely alkalommal az úgy is csavarral odaerősített cső az érczlemezről levehető s közvetlenül a vágás előtt csavarható ismét rá; míg az állatnak lelövése után előbb a cső s utána az álarcz vétetik le.

Saját meggyőződésünk szerint ezen lövővágókészülék előnye abban áll, hogy igen könnyű vele bánni, továbbá az állatok kiirtása gyorsan megy s kevésbé vannak kitéve azon különböző kínzásoknak, melyeket más különféle vágási módoknál észlelhetünk. Azonban vágóhidakon, különösen zárt helyiségekben való használata kissé kellemetlen a lövés által létrejött hang miatt, mely részint a kezelő egyénnek bántja füleit, részint pedig a levágandó marha szomszédságában lévő többi állatokat is némileg elijeszti. Különben ezen készüléknek szabadban való használata nemcsak szarvasmarha, de takonykóros és bőrférges stb. lovak kiirtására is igen ajánlható. A lovak kiirtása ezen készülék segélyével szintén vagy szabad kézből történhetik, vagy pedig az az állat homlokára lesz erősítve és pedig úgy, hogy a ló nyakára egy széles nyakszív vétetik használatba, s a készüléken lévő egyik szíj ehez, a másik pedig a fej alsóbb részéhez erősíttetik (1. 4. ábra). — A lövő-vágókészülék a feltalálójánál, Baselben is megszerezhető s 24—36 frankba kerül; a töltések pedig darabonként 7—10 centimesbe kerülnek.

A vágóhidon a különféle vágási módok bemutatása után megtekintettek a vágóhelyek tőszomszédságában elhelyezett hűtő- vagyis jégkamrák s az istállók valamint a gyomrok mosására használt helyiségek is. Később a szarvasmarha- és juhvásártér szemléltetett meg, mire a jelen volt nagygyűlés tagjai a főváros részéről kiküldött diszesen felszerelt lövonatú vaspályakocsikon Kőbányára a Dreher-féle sörfőzöde megtekintésére rándultak ki, itt a jelen volt szaktársak a gyár tüzetes megismerése után történt kedélyes időtöltése közben szintén csak az egyetértésre és összetartásra útalnak, mi által legjobban velük ügyeinket előmozdítandóknak.

Végül még megemlítendő, hogy a megjelent szaktársak intézetünknek még a kórboncztnai, ugyszintén a leiró- és tájboncztnai helyiségeit is megtekintették, s nem mulasztották el elismerésüket nyilvánítani, az ezen szakosztályokban gyarapodott igen érdekes és hasznos felszerelvényekről és az itt elhelyezett csinos kiállítású és tanulmányos készítményekről.

Sequens.

K ü l ö n f é l é k .

A körrendelet, melyet f. év június 13-án a III. Oszt.

2663. sz. a. Bylandt-Rheidt gróf kibocsátott az állatorvosi szolgálatot a hadseregben illetvén, — tán nem lesz felesleges azzal megismerkedni. — A „Monatschr. d. Ver. d. Th.” 9. száma hozza azt s így szól:

Ő cs. és k. apostoli Felsege 1879. máj. 27-diki legmagasb elhatározásával legkegyelmesebben megengedte, hogy:

1. az egy évi önkénytes állatorvosok viszonya a gyógyszerészeké szerént szabályoztassék;
2. hogy állatorvosi oklevéllel bíró gyógykovácsok állatorvos-segédékké (thierarztl. Assistenten) a XII. díjoszt. 400 frt évi fizetéssel kineveztessenek, ellenben az okleveles gyógykovácsok rangja megszüntessék és
3. a gyógykovácsok legidősebb harmada az előirt békeállományból az őrmesteri kintüntetést nyerjék.

Ezen legmagasb elhatározáshoz képest a birod. hadügyministerium a következőket rendeli el:

ad 1) állatorvosi oklevéllel bíró egyéves önkénytesek a tényleges szolgálatot mint „állatorvos gyakornokok” teljesítik valamely lovassági-, táborig tüzérezrednél vagy táborig szekerész escadronnál. — A katonai állatorvosi hivatalnokokhoz számíttatnak s XII. díjosztályba tartoznak.

Oly állatorvos-gyakornokok, kik mint vagyontalanok a közöshadi költségvetés terhére tartatnak el, 60 frtnyi ruházati átalányt és havi 25 frt szolgálati illetéket nyernek.

Oly egy évi önkénytes állatorvosok, kik a tanfolyamokat elvégezték, de oklevelet még nem nyertek, a tényleges szolgálatot mint „2-od oszt. állatorvos-segédék” tel-

jesítik, hadtestüknek legalsó legénységi zsoldosztályzatában; de azonban ha még egy évi önk. szolgálati idejük első felében megkapják oklevelüket, — folyamodhatnak állatorvosi gyakornokokká való kineveztetésükért.

Az egy évi önkényes állatorvosoknak tényleges szolgálatuk végeztével arról az illető hadtest főállatorvosától és parancsnokától kiállított bizonyítvány adatik ki.

Azon állatorvos gyakornokok, kiknek viseletük és használhatóságuk felől a hadügyministeriumhoz kedvező jelentés tétetett, — alállatorvosokká a tartalékba kineveztetnek, míg a többiek mint áll. gyakornokok helyeztetnek át a tartalékba.

Az állatorvosi segédek, kielégítő szolgálattétel mellett mint I. oszt. állatorvos-segédek a gyógykovácsi zsoldosztályzatba, — nem kielégítő szolgálattétel után pedig mint II. oszt. áll. segédek a legalsó zsoldosztályzatba sorolva tétetnek hadtestük tartalékába át.

Ha ezen segédek a tartalékba lépésük után három év alatt elnyerik az állatorvosi oklevelet, — akkor folyamodásukra, a tett egyévi önkényes szolgálatuk eredményéhez képest, utólagosan alállatorvosokká vagy áll. orv. gyakornokokká kineveztetetnek a tartalékba.

Állatorvos-segédek, kik a fenebbi határidő alatt nem szerzik meg az oklevelet, a szekeresz-test sorhadállományába tétetnek át.

Az állatorvosi gyakornokok az eddig volt oklevelés gyakornokok részére előirt alállatorvosi egyenruhát önkényesi jelvény nélkül hordják.

Hasonlóképen az áll. orv. segédek is az eddig oklevél nélküli gyakornokok részére előirt gyógykovácsi egyenruhát megtartják és pedig a b. oszt. áll. orv. segédek jelvény nélkül, az egy évi tényleges szolgálat alatt önkényesi jelvényt: az I. oszt. segédek azonban az ő zsoldosztályzatukat megillető gyógykovácsi jelvényekkel.

Az állatorvosi segédek, a mint állami ellátásba lépnek, állami ruházattal és felszereléssel láttatnak el; tehát ruházati átalányra nincs igényük.

A fenebbi határozatok a jelenleg tényleges, szolgálatban álló egyéves önkényes állatorvosokra, valamint a tartalékban levő ideigl. állatorvosokra és állatorvosi gyakornokokra is kiterjed.

Az ideigl. alállatorvosok a cs. k. hadsereg részére szóló „Personal-Verordnungs Blatt” által állatorvosgyakornokokká kineveztetnek; az eddigi áll. orv. gyakornokok pedig 1879. jul. 1-től 2. oszt. áll. orv. segédekké át-helyezendők.

Az állami hadügyi ministerium minden év január és július végével tudomásul fogja hozni, mely gyógykovácsok soroltatnak a legidősb harmadba. Aláírva Bylandt-Rheidt gróf.

Hatlábu kutya. Egy, a helybeli (váczi) fegyintézetnél alkalmazott fegyőrnek kis házi kutyája, ezelőtt mintegy

két hónappal két kölyket ellett, melyek közül az egyiken következő, a természetestől eltérő érdekességet láthatni: a kis kutya fekete színű, minden tekintetben rendes testalkotásu, csak a két hátsó lába között egyenletesen elhelyezve, még két, a rendesnél valamivel rövidebb végtag van, melyek mindkettőjén az alczomb-, csánk- és szár-csontokat és a körmöket, egyformán meglehet különböztetni, a két végtag a felczombnál egybeforrva van a medenczéhez növe ; a testszintől eltérő, csánktól végig fehér színezetűek; az állat nőivarú és úgy a jobb valamint a bal oldalu két végtag (a természetes és fatyuláb) között a végbélnyílás és ivarszervek tökéletesen ki vannak fejlődve és a természetes kiürítések mindkét részről rendszeresen történnek.

Ezen érdekes állatot a tulajdonosához megsejlelni azon czélből mentem, hogy azt az állatorvosi tanintézet részére az illetőtől elkérjem, de ez azt állítá, hogy már 10 frtnál több ígértetett érte, ő azonban azt eladni csak akkor lesz hajlandó, ha nevezett összegnél még magasabb fog neki ajánlatni.

Regius Károly,

állatorvos.

Országos lótenyésztő-kerületek alakítása. „Törekedjünk arra, hogy a viszonyoknak megfelelőleg lassankint és fokozatosan — ott a hol lehet — külön irányu országos tenyésztőkerületeket alakítva, állandó tájfajtáknak és termeteknek vessük meg biztos alapját.”

E czim, illetőleg jelige alatt hosszabb fejtegetést találunk a V. és V. lapban. A fejtegetés lényegét a következőkben ösmertetjük:

Magyarországon 1800 állam mén képezi az országos tenyésztésnek majdnem egyedüli biztos alapforrását, kifogástalan községi ménnek csak igen elvétve találhatók, jó magánméneket pedig egyes tenyésztők tulajdon használatra tartanak, mert a kisebb tenyésztők, csak oly csekély fedeztetési díj fizetésére hajlandók, hogy azzal a magánvállalkozás fen nem állhat.

A tenyésztőkerületek alakításának pedig főakadálya nálunk az, hogy alig van néhány vidék, hol a tenyésztők kezében egyforma, vagy csak hasonló jellegű lóanyag volna. Még azt sem lehet legtöbb esetben meghatározni, mely jelleg túlyomó valamely községben. A „Bánság” némely talajában, például majdnem egyforma számban van vegyest a nyugoti származásu, nagyobb termetű puhább, sváb ló, a kicsiny, szikár, de győzős magyar vagy szerb lóval. Miután a nagyobb termetű értékesebb anyagból, ott hintós lovat lehetne a Noniusok következetes és kizárólagos alkalmazása által nevelni, természetesen igen kívánatosnak tartanak, ha rögtön meghatározható lenne, miszerint a „Bánság”, a nehezebb hámos és hintós lovak tenyésztési területét képezi, hová az állam csupán Nonius méneket s ezeknek ott nevelt ivadékait állítja fel apalo-

vakként, s hol minden egyéb jelzett irányban is, csupán ezen anyag fejlesztését protegálja.

Igen ám! de mit mutat az eddigi tapasztalat? Miután az állam a többi között ezen tenyészkörműnek megalakítását is szükségesnek tartva, tíz év óta évről-évre szaporította a Bánságban a jó Nonius méneket, utóbb is elért azon határig hogy a községek képviselői s a tenyésztők nagy része a ménék szétosztása alkalmával a további szaporítás ellen tiltakozott, sőt visszakívánta az azelőtt zagyván, s minden elv nélkül ott felállítva volt kicsiny, de igen tetszetős arabs méneket.

Mindezen akadályok számára azonban mégis következetesen arra kell törekednünk, hogy az ország egyes vidékeire nemcsak tenyésztők izléseinek, hanem az anyag minőségének megfelelő ménék helyeztessenek el, s hogy a ménvásárlásoknál, lótenyésztési jutalomdíjosztásoknál s minden egyéb állami s egyleti intézményeknél a lehetőség határáig csupán azon tenyészanyag részesüljön gyámolításban, mely e vidék viszonyainak valóban megfelel s a jövődjő tájfajta magvát képezheti.

Haladnunk kell folytonosan a kitűzött cél, a tenyészkerületek megalakítása felé, de számolnunk kell a körülményekkel is s addig, míg a tenyésztők többségének szakértelme s belátása az elv teljes keresztülvitelét megengedni fogja, addig míg az országos lótenyésztés ügyét szabályozó és óvó törvény meg nem alakítatik, addig, míg az elméletileg észszerű intézkedések erőszakos alkalmazásával az elérhető haszonnal sokkal többet ártanánk, addig azt hangoztatjuk: alkudjunk meg a körülményekkel.

(E . . . . s)

**A földmivélés-, ipar- és kereskedelemügyi minis-
teriumnak** a fővárosi tanácshoz intézett leirata szerint a ferenczvárosi állomáson a kérődjő-állatok lerakására szolgáló rakodó építése e hó végével befejeztetik. Ez időtől kezdve a főváros területére vasuton érkező marhák, az eddigi lerakodók mellőzésével — csakis a ferenczvárosi új állomáson rakatnak ki, hol a szállításra használt kocsik fertőtlenítése is fogatosítandó.

(F. H.)

Értesítés a keleti marhavész állásáról s egyéb ragályos és járványos állati betegségekről, augusztus hó 31-től bezárólag szeptember hó 7-ig.

1. Magyarország.
2. Horvát-Szlavonország és a horvát-szlavon katonai határörvidék területe vészmentes.
3. A fiumei tengerészeti hatóságnak távirati értesítése szerint Fiumében és vidékén az állategészségi állapot teljesen kielégítő.

A magyarországi hasznos háziállatok közt uralgóragályos és járványos betegségek rovatos kimutatása:

Megye	Község	Az állatok faja és darabjainak száma	Akór megnevezése	Elhullott vagy gyógykezelésben
Arad	Arad sz. k. v.	1 db ló	bőrféreg	kiirtatott
	Mikala	1 „ „	takonykór	„
	Dézsma	3 „ sz.marha	lépfene	elhullott
Arva	Felső-Lehota	1 „ „	„	„
	„	2 „ „	„	gyógyk
	Turdosin	1 „ ló	rühkór	„
Brassó	Brassó város	1 „ sz.marha	lépfene	elhullott
Hajdu	Debreczen	1 „ ló	takonykór	kiirtatott
	Szepesi tanya	2 „ „	„	„
	Böszörmény	1 „ „	lépfene	elhullott
Háromszék	A.-csemáton	6 „ sz.marha	„	„
Hunyad	Vádu Dobri	1 „ „	„	„
	Pojána Rekecz.	2 „ „	„	„
	Kis-Rápolc	79 „ juh	himlő	gyógyk.
J.-N.-K-Szoln.	Jákóhalom	75 „ „	rühkór	„
	„	4 „ „	„	elhullott
Nagy-Küküllő	Medgyes	1 „ bivaly	lépfene	„
Pest - Pilis - Solt-Kis-Kun	Budapest föv.	1 „ sz.marha	„	„
	„	1 „ ló	„	„
	„	1 „ „	takonykór	kiirtatott
Sáros	Darócz	1 „ sz.marha	lépfene	elhullott
	Alsó-Szvidnik	31 „ juh	himlő	gyógyk.
	„	3 „ „	„	elhullott
	Duplin	38 „ „	„	gyógyk.
	„	10 „ „	„	elhullott
Dobroszlava	38 „ „	„	gyógyk.	
Sopron	Bükk	1 „ sz.marha	lépfene	elhullott
	Mihály	1 „ „	„	„
Temes	Mehála	1 „ ló	takonykór	kiirtatott
Ung	Vinnabanka	1 „ „	lépfene	elhullott
	T.-Helmecz	8 „ „	„	„
	Putkahelmecz	38 „ sertés	„	„
Veszprém	Közép-Iszkáz	1 „ bivaly	„	„
	Pápa sz. k. v.	1 „ ló	takonykór	kiirtatott
Zemplén	Királyhelmecz	6 „ „	„	„
Zólyom	Csacsin	18 „ juh	himlő	gyógyk.
	„	3 „ „	„	elhullott

Jegyzet. I. A ragályos és járványos állati betegségekre vonatkozólag az 1859. évi 32592. sz. belügyministeri szabályrendelet megfelelő §§-ai alkalmaztatnak.

II. A keleti marhavész kivételével azon ragályos és járványos betegségek, a melyek a mult heti kimutatásban benfoglaltak és ezen értesítésben elő nem fordulnak, megszünteknek tekintendők.

4. Az osztrák tartományok területe vészmentes. Kelt Budapesten, 1879.évi augusztus hó 31-én.

22510. sz. *A földmivélés-, ipar és kereskedelemügyi m. kir. ministerium állategészségrendőri osztálya.*

Igazítás. A „Vet.” 17. számában a 131. lapon ama jegyzőkönyv végezetétől számított harmadik bekezdésében : Az első pontot azonban pártolja *annyiban, a menyiben* stb. javítandó.

A jelen számhoz szükséges rajzot, előre nem látott akadályok miatt, csak a jövő számmal fogjuk szétküldeni.